

същността му! Неслучайно Джулиан Барнс посвети на тази прелюбопитна тема книгата си „Папагалът на Флобер“, позната и на българския читател. Всички сме чели развълнувани и стиховете на Янис Рицос за синьото око на Гео Милев, съхранено в старозагорския му музей...)

Онова, което писателите са долавяли интуитивно със свръхчувствителните си сетива, е постигнато във времето и в теоретичните обосновки на изследователите. В книгата си „Думите и нещата“ Мишел Фуко развива тезата, че вещите са надарени със свой доловим глас, имат своя граматика, чиито правила могат да се усвоят, а тя се подчинява на синтаксиса на техните взаимовръзки – близостите и различията помежду им... Както се изразява Фуко, предметното битие е всъщност едно огледално битие, в което нещата се отразяват взаимно, изпращат си едно на друго своите образи, наслаждайки се върху „шума на думите“...

Философията на обдаряването на вещта с глас идва най-вече от феноменологията на Хусерл. В „Гласът и феноменът“ от 1986 г. Жак Дерида формулира понятието „феноменологичен глас“ по следния начин: „тази духовна плът, която продължава да говори и да бъде присъстваща пред себе си – да се чува – в отсъствието на света“.

В смислово високоорганизирано пространство, каквото е музеят, предметите, които го населяват, са в многозвучие, способно да излъчи и своето „главно изречение“, ако приложим тезата на Фуко за синтаксиса на вещите...

Още с встъпването си в музея на Вапцаров аз потърсих неговата най-красноречиво „проговаряща“ ми, иначе казано – най-вещаеща вещ. Донякъде субективен и оспорим, този избор на репрезентативна вещ все пак „работеше“: градеше свои контексти, дори любопитно фабулираше, оживотворяваше наглед безмълвните пространства, изпълнени с фрагменти от отминали светове. В дома на Вапцарови почти мигновено ме прикова една свръхнаситена със знаковост вещ. Това бе посмъртната маска на Яворов, подарена на Никола от баща му Йонко, сърдечен приятел на чирпанския харамия, на свой ред станал герой в неговите „Хайдушки копнения“... Известен факт е близкото приятелство, бойно съратничество и рядка (в контекста на собствената му биография) морална преданост на Йонко Вапцаров към Яворов.¹⁰ Поетът е култова личност в семейството, а младият Вапцаров е под влияние на поетиката му. Запазени са десетки негови ранни тематични и стилово-интонационни подражания, последвани от пряка полемика с Яворовите стихове...

Но защо Огняроинтелигента е избрал да постави посмъртната маска над леглото си? За всеки по-интелигентен човек има нещо твърде особено,